TITUS
CALPURNIUS
SICULUS

ECLOGUES

WITH
RESTART

EPIC POEM .ORG

DIGITAL CLASSICS

AS IF INTERLEAVED

2.0

THESE LINES HAVE CONVERGED TO TELL
A STORY THAT SATISFIES ME IN MY HEART,
WHERE ONLY THERE IT REALLY COUNTS.

PRINT:
1 to **10**

AS IF INTERLEAVED

language: Latin (iv CE)

copy text: C.H. Keene (1887)

typeface: Kings Caslon by Dalton Maag

EPICPOEM.ORG 🇺🇸 759 lines 2.0

As some way-faring Man, who wanders o'er
In Thought, a Length of Lands he trod before,
Sends forth his active Mind from Place to Place,
Joins Hill to Dale, and measures Space with Space:

TITUS CALPURNIUS SICULUS

ECLOGUES

WITH RESTART

EPIC POEM .ORG

DIGITAL CLASSICS

THESE LINES HAVE CONVERGED TO TELL
A STORY THAT SATISFIES ME IN MY HEART,
WHERE ONLY THERE IT REALLY COUNTS.

PRINT:
2 to **10**

1

C. Nondum solis equos declivis mitigat aestas,
Quamvis et madidis incumbant praela racemis,
Et spument rauco ferventia musta susurro.
Cernis ut, ecce! pater quas tradidit, **Ornite**, vaccae
Molliter hirsuta latus explicuere genista?
Nos quoque vicinis cur non succedimus umbris?
Torrida cur solo defendimus ora galero?
O. Hoc potius, frater **Corydon**, nemus, antra petamus
◆ Ista patris Fauni, graciles ubi pinea denset
Silva comas, rapidoque caput levat obvia soli,
Bullantes ubi fagus aquas radice sub ipsa
Protegit, et ramis errantibus implicat umbras.
C. Quo me cumque vocas, sequar, Ornite; nam mea Leuce,
Dum negat amplexus nocturnaque gaudia, nobis
Pervia cornigeri fecit sacraria Fauni.
O. Prome igitur calamos, et, si qua recondita servas:
Nec tibi defuerit mea fistula, quam mihi nuper
Matura docilis compegit arundine Lygdon.
Et iam captatae pariter successimus umbrae.
Sed quaenam sacra descripta est pagina fago,
Quam modo nescio quis properanti falce notavit?
Aspicis, ut virides etiam nunc littera rimas
Servet, et arenti nondum se laxet hiatu?
C. Ornite, fer propius tua lumina: tu potes alto
Cortice descriptos citius percurrere versus,
L1[I] Nam tibi longa satis pater internodia largus,
Procerumque dedit mater non invida corpus.
O. Non pastor, non haec triviali more viator,
Sed deus ipse canit: nihil armentale resultant,
Nec montana sacros distinguunt iubila versus.
C. Mira refers: sed rumpe moras, oculoque sequaci
Quam primum nobis divinum perlege carmen.
O. Qui iuga, qui silvas tueor, satus aethere, Faunus
Haec populis ventura cano: iuvat arbore sacra
Laeta patefactis incidere carmina fatis.
Vos o praecipue nemorum gaudete coloni,
Vos populi gaudete mei: licet omne vagetur
Securo custode pecus, nocturnaque pastor
Claudere fraxinea nolit praesepia crate.
Non tamen insidias praedator ovilibus ullas
Afferet, aut laxis abiget iumenta capistris.
Aurea secura cum pace renascitur aetas,
Et redit ad terras tandem squalore situque
Alma Themis posito, iuvenemque beata sequuntur
Saecula, maternis causam qui vicit in ulnis.
Dum populos deus ipse reget, dabit impia victas

Post tergum Bellona manus, spoliataque telis
In sua vesanos torquebit viscera morsus,
Et modo quae toto civilia distulit orbe,
Secum bella geret. Nullos iam Roma Philippos
Deflebit, nullos ducet captiva triumphos.
Omnia Tartareo subigentur carcere bella,
Calp. Eclogues
Immergentque caput tenebris, lucemque timebunt.
Candida pax aderit, nec solum candida vultu,
Qualis saepe fuit, quae, libera Marte professo,
Quae, domito procul hoste, tamen grassantibus armis,
Publica diffudit tacito discordia ferro.
Omne procul vitium simulatae cedere pacis
Iussit, et insanos Clementia contudit enses.
Nulla catenati feralis pompa senatus
Carnificum lassabit opus, nec carcere pleno
Infelix raros numerabit curia patres.
Plena quies aderit, quae, stricti nescia ferri,
Altera Saturni referet Latialia regna,
Altera regna Numae, qui primus ovantia caede
Agmina, Romuleis et adhuc ardentia castris,
Pacis opus docuit, iussitque silentibus armis
Inter sacra tubas, non inter bella sonare.
Iam nec adumbrati faciem mercatus honoris,
Nec vacuos tacitus fasces et inane tribunal
Accipiet consul, sed legibus omne reductis
Ius aderit, moremque fori vultumque priorem
Reddet, et afflictum melior deus auferet aevum.
Exsultet, quaecumque Notum gens ima iacentem
Erectumque colit Boream, quaecumque vel ortu
Vel patet occasu, mediove sub aethere fervit. L2[O]
Cernitis, ut puro nox iam vicesima coelo
Fulgeat, et placida radiantem luce cometem
Proferat? ut liquidum nutet sine vulnere plenus?
Numquid utrumque polum, sicut solet, igne cruento
Spargit, et ardenti scintillat sanguine lampas?
At quondam non talis erat, cum, Caesare rapto,
Indixit miseris fatalia civibus arma.
Scilicet ipse deus Romanae pondera molis
Fortibus excipiet sic inconcussa lacertis,
Ut neque translati sonitu fragor intonet orbis,
Nec prius ex meritis defunctos Roma penates
Censeat, occasus nisi quum respexerit ortus.
C. Ornite, iamdudum velut ipso numine plenus
Me quatit, et mixtus subit inter gaudia terror.
Sed bona facundi veneremur numina Fauni.
O. Carmina, quae nobis deus obtulit ipse canenda,
Dicamus, teretique sonum modulemur avena:
Forsitan Augustas feret haec Meliboeus ad aures.

2

Intactam Crotalen puer Astacus et puer Idas,
Idas lanigeri dominus gregis, **Astacus** horti,
Dilexere diu, formosus uterque, nec impar
Voce sonans. Hi cum terras gravis ureret aestas,
Ad gelidos fontes et easdem forte sub umbras
Conveniunt, dulcique simul contendere cantu 2.6

Pignoribusque parant: placet, hic ut vellera septem,
Ille sui victus ne messem vindicet horti:
Et magnum certamen erat sub iudice **Thyrsi**.
Adfuit omne genus pecudum, genus omne ferarum,
Et quaecumque vagis altum ferit aera pennis.
Convenit umbrosa quicumque sub ilice lentas
Pascit oves, Faunusque pater, Satyrique bicornes.
Adfuerunt sicco Dryades pede, Naiades udo,
Et tenuere suos properantia flumina cursus.
Desistunt tremulis incurrere frondibus Euri,
Altaque per totos fecere silentia montes.
Omnia cessabant, neglectaque pascua tauri
Calcabant: illis etiam certantibus ausa est
Daedala nectareos apis intermittere flores.
Iamque sub annosa medius consederat umbra
Thyrsis, et, O pueri me iudice pignora, dixit,
Irrita sint, moneo: satis hinc mercedis habeto,
Si laudem victor, si fert opprobria victus.
Et nunc alternos magis ut distinguere cantus
Possitis, ter quisque manus iactate micantes.
Nec mora; decernunt digitis; prior incipit Idas.
I. Me Silvanus amat, dociles mihi donat avenas,
Et mea frondenti circumdat tempora taeda.
Ille etiam parvo dixit mihi non leve carmen:
Iam levis obliqua crescit tibi fistula canna.
L2[I] A. At mihi Flora comas pallenti gramine cingit,
Et mihi matura Pomona sub arbore plaudit.
Accipe, dixerunt Nymphae, puer, accipe fontes:
Iam potes irriguos nutrire canalibus hortos.
I. Me docet ipsa Pales cultum gregis, ut niger albae
Terga maritus ovis nascenti mutet in agna,
Quae neque diversi speciem servare parentis
Possit, et ambiguo testetur utrumque colore.
A. Non minus arte mea mutabilis induit arbos
Ignotas frondes et non gentilia poma.
Ars mea nunc malo pira temperat, et modo cogit
Insita praecoquibus subrepere Persica prunis.
I. Me teneras salices iuvat aut oleastra putare
Et gregibus portare novis, ut carpere frondes
Condiscant, primoque recidere gramina morsu,
Ne depulsa vagas quaerat foetura parentes.
A. Et mihi cum fulvis radicibus arida tellus
Pangitur, irriguo perfunditur area fonte,
Et satiatur aqua, succos ne forte priores
Languida mutata quaerant plantaria terra.
I. O si quis Crotalen deus afferat, hunc ego terris,
Hunc ego sideribus solum regnare fatebor.
Decernamque nemus, dicamque: sub arbore numen
Hoc erit; ite procul, sacer est locus, ite profani.
A. Urimur in Crotalen: si quis mea vota deorum
Audiat, huic soli, virides qua gemmeus undas
Fons agit et tremulo percurrit lilia rivo,
Inter pampineas ponetur faginus ulmos.
I. Ne contemne casas et pastoralia tecta:
Rusticus est, fateor, sed non et barbarus Idas.
Saepe vaporato mihi cespite palpitat agnus,
Saepe cadit festis devota Palilibus agna.
A. Nos quoque pomiferi Laribus consuevimus horti
Mittere primitias et fingere liba Priapo,
Rorantesque favos damus et liquentia mella:
Nec fore grata minus, quam si caper imbuat aras.
I. Mille sub uberibus balantes pascimus agnas,
Totque Tarentinae praestant mihi vellera matres.
Per totum niveus premitur mihi caseus annum:
Si venias, Crotale, totus tibi serviet hornus.
A. Qui numerare velit, quam multa sub arbore nostra
Poma legam, citius tenues numerabit arenas.
Semper olus metimus, nec bruma nec impedit aestas;
Si venias, Crotale, totus tibi serviet hortus.
I. Quamvis siccus ager languentes excoquat herbas,
Sume tamen calathos nutanti lacte coactos.
Vellera tunc dabimus, quum primum tempus apricum
Surget, et a tepidis fiet tonsura Kalendis.
A. Et nos, quos etiam praetorrida munerat aestas,
Mille renidenti dabimus tibi cortice Chias,
Castaneasque nuces totidem, cum sole Decembri L3[O]
Maturis nucibus virides rumpentur echini.
I. Num, precor, informis videor tibi? num gravis annis?
Decipiorque miser, quoties mollissima tango
Ora manu, primique sequor vestigia floris
Nescius, et gracili digitos lanugine fallo?
A. Fontibus in liquidis quoties me conspicor, ipse
Admiror toties: etenim sic flore iuventae
Induimur vultus, ut in arbore saepe notavi
Cerea sub tenui lucere Cydonia lana.
I. Carmina poscit amor, nec fistula cedit amori;
Sed fugit, ecce! dies, revocatque crepuscula vesper.
Hinc tu, Daphni, greges, illinc agat Alphesiboeus.
A. Iam resonant frondes, iam cantibus obstrepit arbos,
I procul, i Doryla, plenumque reclude canalem,
Et sine iamdudum sitientes irriget hortos.
Vix ea finierant, senior cum talia Thyrsis:
T. Este pares, et ob hoc concordes vivite, nam vos
Et decor et cantus et amor sociavit et aetas.

3

I. Numquid in hac, **Lycida**, vidisti forte iuvencam
Valle meam? solet ista tuis occurrere tauris,
Et iam paene duas, dum quaeritur, eximit horas;
Nec tamen apparet. Duris ego perdita ruscis
Iamdudum nullis dubitavi crura rubetis
Scindere, nec quidquam post tantum sanguinis egi.

L. Non satis attendi nec enim vacat. Uror, **Iolla**;
Uror, et immodice: Lycidan ingrata reliquit
Phyllis, amatque novum post tot mea munera Mopsum.
I. Mobilior ventis o! femina: sic tua Phyllis?
Quae sibi, nam memini, si quando solus abesses,
Mella etiam sine te iurabat amara videri.
L. Altius ista querar, si forte vacabit, Iolla:
Has pete nunc salices, et laevas flecte sub ulmos.
Nam cum prata calent, illic requiescere noster
Taurus amat, gelidaque iacet spatiosus in umbra,
Et matutinas revocat palearibus herbas.
I. Non equidem, Lycida, quamvis contemptus abibo:
Tityre, quas dixit, salices pete laevus, et illinc,
Si tamen invenies, deprensam verbere multo
Huc age; sed fractum referas hastile memento.
Nunc age dic, Lycida: quae vos tam magna tulere
Iurgia? quis vestro deus intervenit amori?
L. Phyllide contentus sola, tu testis, Iolla, es,
Calliroen sprevi, quamvis cum dote rogaret.
En sibi cum Mopso calamos intexere cera
Incipit, et puero comitata sub ilice cantat.
Haec ego cum vidi, fateor, sic intimus arsi,
Ut nihil ulterius tulerim: nam protinus ambas
Deduxi tunicas, et pectora nuda cecidi.
Alcippen irata petit, dixitque: relicto
L3[I] Improbe, te, Lycida, Mopsum tua Phyllis amabit.
Nunc penes Alcippen manet, ac ne forte vagetur,
Ah vereor: nec tam nobis ego Phyllida reddi
Exopto, quam quod Mopso iurgetur anhelo.
I. A te coeperunt tua iurgia. Tu prior illi
Victas tende manus; decet indulgere puellae,
Vel cum prima nocet. Si quid mandare iuvabit,
Sedulus iratae contingam nuntius aures.
L. Iamdudum meditor, quo Phyllida carmine placem.
Forsitan audito poterit mitescere cantu;
Et solet illa meas ad sidera ferre Camoenas.
I. Dic age, nam cerasi tua cortice verba notabo,
Et decisa feram rutilanti carmina libro.
L. Has tibi, Phylli, preces iam pallidus, hos tibi cantus
Dat Lycidas, quos nocte miser modulatur acerba,
Dum flet, et excluso disperdit lumina somno.
Non sic destricta marcescit turdus oliva,
Non lepus, extremas legulus cum sustulit uvas,
Ut Lycidas domina sine Phyllide tabidus erro.
Te sine, vae misero, mihi lilia nigra videntur,
Nec sapiunt fontes, et acescunt vina bibenti.
Calp. At si tu venias, et candida lilia fient,
Eclogues Et sapient fontes, et dulcia vina bibentur.
Ile ego sum Lycidas, quo te cantante solebas
Dicere felicem, cui dulcia saepe dedisti

3 (3C)
Oscula, nec medios dubitasti rumpere cantus,
Atque inter calamos errantia labra petisti. Calp.
Ah dolor, et post haec placuit tibi torrida Mopsi Eclogues
Vox, et carmen iners, et acerbae stridor avenae?
Quem sequeris? quem, Phylli, fugis? formosior illo
Dicor, et hoc ipsum mihi tu iurare solebas.
Sum quoque divitior: certaverit ille tot haedos
Pascere, quot nostri numerantur vespere tauri.
Quid tibi, quae nosti, referam? scis, optima Phylli,
Quam numerosa meis siccetur bucula mulctris,
Et quam multa suos suspendat ad ubera natos.
Sed mihi nec gracilis sine te fiscella salicto
Texitur, et nullo tremuere coagula lacte.
Quod si dura times etiam nunc verbera, Phylli,
Tradimus ecce manus: licet illae et vimine torto
Scilicet et lenta post tergum vite domentur,
Ut mala nocturni religavit brachia Mopsi
Tityrus, et furem medio suspendit ovili.
Accipe, ne dubites, meruit manus utraque poenas.
His tamen, his isdem manibus tibi saepe palumbes,
Saepe etiam leporem, decepta matre, paventem
Misimus in gremium; per me tibi lilia prima
Contigerunt, primaeque rosae: vixdum bene florem
Degustabat apis, tu cingebare coronis.
Aurea sed forsan mendax tibi munera iactat,
Qui metere occidua ferales nocte lupinos L4[O]
Dicitur, et cocto pensare legumine panem:
Qui sibi tunc felix, tunc fortunatus habetur,
Vilia cum subigit manualibus hordea saxis.
Quod si turpis amor precibus, quod abominor, istis
Obstiterit, laqueum miseri nectemus ab illa
Ilice, quae nostros primum violavit amores.
Hi tamen ante mala figentur in arbore versus:
Credere, pastores, levibus nolite puellis;
Phyllida Mopsus amat, Lycidan habet ultima rerum.
Nunc age, si quidquam miseris succurris, Iolla,
Perfer, et exora modulato Phyllida cantu.
Ipse procul stabo, vel acuta carice tectus,
Vel propius latitans vicina saepe sub horti.
I. Ibimus: et veniet, nisi me praesagia fallunt.
Nam bonus a dextra fecit mihi Tityrus omen,
Qui venit inventa non irritus ecce iuvenca. 3.98

4

M. Quid tacitus, **Corydon**, vultuque subinde minaci,
Quidve sub hac platano, quam garrulus adstrepit humor,
Infesta statione sedes? iuvat humida forsan
Ripa, levatque diem vicini spiritus amnis?
C. Carmina iamdudum, non quae nemorale resultent,
Volvimus, o **Meliboee**, sed haec, quibus aurea possint
Saecula cantari, quibus et deus ipse canatur,
Qui populos urbemque regit pacemque togatam.

M. Dulce quidem resonas, nec te diversus Apollo
Despicit, o iuvenis, sed magnae numina Romae
Non ita cantari debent, ut ovile Menalcae.
C. Quidquid id est, silvestre licet videatur acutis
Auribus, et nostro tantum memorabile pago:
Dum mea rusticitas, si non valet arte polita
Carminis, at certe valeat pietate probari.
Rupe sub hac eadem, quam proxima pinus obumbrat,
◆ Haec eadem nobis frater meditatur **Amyntas**,
Quem vicina meis natalibus admovet aetas.
M. Iam puerum calamos et odorae vincula cerae
Iungere non cohibes, levibus quem saepe cicutis
Ludere conantem vetuisti fronte paterna?
Dicentem, Corydon, te non semel ista notavi:
Frange, puer, calamos, et inanes desere Musas;
I, potius glandes rubicundaque collige corna,
Duc ad mulctra greges, et lac venale per urbem
Non tacitus porta. Quid enim tibi fistula reddet
Quo tutere famem? certe mea carmina nemo
Praeter ab his scopulis ventosa remurmurat Echo.
C. Haec ego, confiteor, dixi, Meliboee, sed olim:
Non eadem nobis sunt tempora, non deus idem.
Spes magis arridet: certe ne fraga rubosque
Colligerem, viridique famem solarer hibisco,
Tu facis, et tua nos alit indulgentia farre.
L4[I] Tu nostras miseratus opes docilemque iuventam,
Hiberna prohibes ieiunia solvere fago.
Ecce nihil querulum per te, Meliboee, sonamus;
Per te secura saturi recubamus in umbra,
Et fruimur silvis Amaryllidos, ultima nuper
Littora terrarum, nisi tu, Meliboee, fuisses,
Ultima visuri, trucibusque obnoxia Mauris
Pascua Geryonis, liquidis ubi cursibus ingens
Dicitur occiduas impellere Baetis arenas.
Scilicet extremo nunc vilis in orbe iacerem,
Ah dolor, et pecudes inter conductus Iberas
Irrita septena modularer sibila canna:
Nec quisquam nostras inter dumeta Camoenas
Respiceret: non ipse daret mihi forsitan aurem,
Ipse deus vacuam, longeque sonantia vota
Scilicet extremo non exaudiret in orbe.
Sed nisi forte tuas melior sonus avocat aures,
Et nostris aliena magis tibi carmina rident,
Vis, hodierna tua subigatur pagina lima?
Nam tibi non tantum venturos discere nimbos,
Agricolis qualemque ferat sol aureus ortum,
Calp. Attribuere dei, sed dulcia carmina saepe
Eclogues Concinis, et modo te Baccheis Musa corymbis
Munerat, et lauro modo pulcher obumbrat Apollo.
Quod si tu faveas trepido mihi, forsitan illos
Experiar calamos, here quos mihi doctus Iollas
Donavit, dixitque: Truces haec fistula tauros Calp.
Conciliat, nostroque sonat dulcissima Fauno. Eclogues
Tityrus hanc habuit, cecinit qui primus in istis
Montibus Hyblaea modulabile carmen avena.
Magna petis, Corydon, si Tityrus esse laboras: M.
Ille fuit vates sacer, et qui posset avena
Praesonuisse chelym, blandae cui saepe canenti
Allusere ferae, cui substitit advena quercus,
Quem modo cantantem rutilo spargebat acantho
Nais, et implicitos comebat pectine crines.
Est fateor, Meliboee, deus, sed nec mihi Phoebus C.
Forsitan abnuerit; tu tantum commodus audi:
Scimus enim, quam te non aspernetur Apollo.
Incipe, nam faveo, sed prospice, ne tibi forte M.
Tinnula tam fragili respiret fistula buxo,
Quam resonare solet, si quando laudat Alexim.
Hos potius calamos, magis hos sectare canales,
Et preme, qui dignas cecinerunt consule silvas.
Incipe, ne dubita. Venit en et frater Amyntas:
Cantibus iste tuis alterno succinet ore.
Dicite, ne mora sit, vicibusque reducite carmen:
Tuque prior, Corydon, tu proximus ibis, Amynta.
Ab Iove principium, si quis canit aethera, sumat, C.
Si quis Atlantiaci molitur pondus Olympi:
At mihi, qui nostras praesenti numine terras L5[O]
Perpetuamque regit iuvenili robore pacem,
Laetus et Augusto felix arrideat ore.
Me quoque facundo comitatus Apolline Caesar A.
Respiciat, montes neu dedignetur adire,
Quos et Phoebus amat, quos Iuppiter ipse tuetur:
In quibus augustos visuraque saepe triumphos
Laurus fructificat, vicinaque nascitur arbos.
Ipse polos etiam qui temperat igne geluque, C.
Iuppiter ipse parens, cui tu iam proximus ipse,
Caesar, abes, posito paulisper fulmine saepe
Cressia rura petit, viridique reclinis in antro
Carmina Dictaeis audit Curetica silvis.
Aspicis, ut virides audito Caesare silvae A.
Conticeant? memini, quamvis urgente procella,
Sic nemus immotis subito requiescere ramis,
Et dixi: deus hinc, certe deus expulit Euros:
Nec mora; Pharsalae solverunt sibila cannae.
Aspicis, ut teneros subitus vigor excitet agnos? C.
Utque superfuso magis ubera lacte graventur,
Et nuper tonsis exundent vellera foetis?
Hoc ego iam, memini, semel hac in valle notavi,
Et, venisse Palen, pecoris dixisse magistros.
Scilicet omnis eum tellus, gens omnis adorat, A.
Diligiturque deis: quem sic taciturna verentur

Arbuta, cuius iners audito nomine tellus
Incaluit, floremque dedit, cui silva vocato
Densat odore comas, stupefacta regerminat arbos.
C. Illius ut primum senserunt numina terrae,
Coepit et uberior, sulcis fallentibus olim,
Luxuriare seges, tandemque legumina plenis
Vix resonant siliquis, nec praefocata malignum
Messis habet lolium, nec inertibus albet avenis.
A. ◆ Iam neque damnatos metuit iactare ligones
Fossor, et inuento, si fors dedit, utitur auro.
Nec timet, ut nuper, dum iugera versat arator,
Ne sonet offenso contraria vomere massa,
Iamque palam presso magis et magis instat aratro.
C. Ille dat, ut primas Cereri dare cultor aristas
Possit, et intacto Bromium perfundere vino,
Ut nudus ruptas saliat calcator in uvas,
Utque bono plaudat paganica turba magistro,
Qui facit egregios ad pervia compita ludos.
A. Ille meis pacem dat montibus: ecce per illum
Seu cantare iuvat, seu ter pede lenta ferire
Gramina, nullus obest: licet et cantare choreis,
Et cantus viridante licet mihi condere libro,
Turbida nec calamos iam surdant classica nostros.
C. Numine Caesareo securior ipse Lycaeas
Pan recolit silvas, et amoena Faunus in umbra
L5[I] Securus recubat, placido quin fonte lavatur
Nais, et humanum non calcatura cruorem
Per iuga siccato velox pede currit Oreas.
A. Di, precor, hunc iuvenem, quem vos, neque fallet, ab ipso
Aethere misistis, post longa reducite vitae
Tempora, vel potius mortale resolvite pensum,
Et date perpetuo coelestia fila metallo:
Sit deus, et nolit pensare Palatia coelo.
C. Tu commutata seu Iuppiter ipse figura,
Caesar, ades, seu quis superum sub imagine falsa
Mortalique lates (es enim deus): hunc, precor, orbem,
Hos, precor, aeternus populos rege: sit tibi coeli
Vilis amor, coeptamque, pater, ne desere pacem.
M. Rustica credebam nemorales carmina vobis
Concessisse deos, et obesis auribus apta:
Verum, quae paribus modo concinuistis avenis,
Tam liquidum, tam dulce sonant, ut non ego malim,
Quod Peligna legunt examina, lambere nectar.
C. O mihi quam tereti decurrens carmine versus
Tum, Meliboee, sonet, si quando in montibus istis
Dicar habere Larem, si quando nostra videre
Calp. Pascua contingat; vellit nam saepius aurem
Eclogues Invida paupertas, et dixit: ovilia cura.
At tu, si qua tamen non aspernanda putabis,
Fer, Meliboee, deo mea carmina: nam tibi fas est

5 (5C)

Sacra Palatini penetralia visere Phoebi.
Tu mihi talis eris, qualis qui dulce sonantem
Tityron e silvis dominam deduxit in urbem,
Ostenditque deos, et spreto, dixit, ovili,
Tityre, rura prius, sed post cantabimus arma.
Respiciat nostros utinam fortuna labores A.
Pulchrior, et meritae faveat deus ipse iuventae:
Nos tamen interea tenerum mactabimus haedum,
Et pariter subitae peragemus fercula coenae.
Nunc ad flumen oves deducite: iam fremit aestas, M.
Iam sol contractas pedibus magis admovet umbras.

5

Forte **Mycon** senior, Canthusque, Myconis alumnus,
Torrentem patula vitabant ilice solem,
Cum iuveni senior praecepta daturus alumno
Talia verba refert tremulis titubantia labris:
Quas errare vides inter dumeta capellas, M.
Canaque lascivo concidere gramina morsu,
Canthe puer, quos ecce greges a monte remotos
Cernis in aprico decerpere gramina campo,
Hos tibi do senior iuveni pater, ipse tuendos
Accipe, iam certe potes insudare labori,
Iam pro me gnavam potes exercere iuventam.
Aspicis, ut nobis aetas iam mille querelas
Afferat et baculum premat inclinata senectus?
Sed qua lege regas et amantes lustra capellas,
Et melius pratis errantes mollibus agnas, L5[I]
Percipe. Vere novo, quum iam tinnire volucres
Incipient, nidosque reversa lutabit hirundo,
Protinus hiberno pecus omne movebis ovili.
Tunc etenim melior vernanti gramine silva
Pullat, et aestivas reparabilis inchoat umbras,
Tunc florent silvae, viridisque renascitur annus,
Tunc Venus et calidi scintillat fervor amoris,
Lascivumque pecus salientes accipit hircos.
Sed non ante greges in pascua mitte reclusos,
Quam fuerit placata Pales. Tum cespite vivo
Pone focum, Geniumque loci Faunumque Laresque
Salso farre voca: tepidos tunc hostia cultros
Imbuat; hac etiam, dum vivit, ovilia lustra.
Nec mora, tunc campos ovibus, dumeta capellis,
Orto sole dabis, simul hunc transcendere montem
Coeperit et primae spatium tepefecerit horae.
At si forte vaces, dum matutina relaxat
Frigora sol, tumidis spumantia mulctra papillis
Implebit, quod mane fluet, rursusque premetur
Mane, quod occiduae mulsura redegerit horae.
Parce tamen foetis, nec sint compendia tanti, Calp.
Destruat ut niveos venalis caseus agnos: Eclogues
Nam tibi praecipuo foetura coletur amore.
Te quoque non pudeat, quum serus ovilia vises,

Si qua iacebit ovis partu resoluta recenti,
Calp. Hanc humeris portare tuis, natosque tepenti
Eclogues Ferre sinu tremulos et nondum stare paratos.
Nec tu longinquas procul a praesepibus herbas,
Nec nimis amotae sectabere pabula silvae,
Dum peragit vernum Iovis inconstantia tempus.
Veris enim dubitanda fides: modo fronte serena
Blandius arrisit, modo cum caligine nimbos
◆ Intulit, et miseras torrentibus abstulit agnas.
At cum longa dies sitientes afferet aestus,
Nec fuerit variante deo mutabile coelum,
Iam silvis committe greges, iam longius herbas
Quaere, sed ante diem pecus exeat: humida dulces
Efficit aura cibos, quoties fugientibus Euris
Frigida nocturno tinguntur pascua rore,
Et matutinae lucent in gramine guttae.
At simul argutae nemus increpuere cicadae,
Ad fontem compelle greges, nec protinus herbas
Et campos permitte sequi: sine protegat illos
Interea veteres quae porrigit esculus umbras.
Verum ubi declivi iam nona tepescere sole
Incipiet, seraeque videbitur hora merendae,
Rursus pasce greges et opacos desere lucos.
Nec prius aestivo pecus includatur ovili,
Quam levibus nidis somnos captare volucris
L5[O] Cogitet, ac tremuli dent mulctra coagula lactis.
Succida iam tereti constringito vellera iunco,
Cum iam tempus erit maternas demere lanas,
Hircorumque iubas et olentes caedere barbas.
Ante tamen secerne pecus, gregibusque notatis
Consimiles include comas, ne longa minutis,
Mollia ne duris coeant, ne candida fuscis.
Sed tibi cum vacuas posito velamine costas
Denudabit ovis, circumspice, ne sit acuta
Forfice laesa cutis, tacitum ne pustula virus
Texerit occulto sub vulnere, quae nisi ferro
Rumpitur, ah miserum fragili rubigine corpus
Arrodet sanies, et putrida contrahet ossa.
Providus (hoc moneo) viventia sulphura tecum,
Et scillae caput, et virosa bitumina porta,
Ulceribus laturus opem; nec Brutia desit
Dura tibi; liquido picis unguine terga, memento,
Si sint rasa, linas: durae quoque pondera massae
Argenti coquito, lentumque bitumen aheno,
Impressurus ovi tua nomina, nam tibi lites
Auferet ingentes lectus possessor in armo.
Nunc etiam, dum siccus ager, dum fervida tellus,
Dum rimosa palus et multo torrida limo
Aestuat, et fragiles nimium sol pulverat herbas,
Lurida conveniet succendere galbana septis,

6 (6C)

Et tua cervino lustrare mapalia fumo.
Obfuit ille malis odor anguibus; ipse videbis
Serpentum cecidisse minas; non stringere dentes
Ulla potest uncos, sed inani debilis ore
Marcet, et obtuso iacet exarmata veneno.
Nunc age vicinae, circumspice, tempora brumae
Qua ratione geras. Aperit cum vinea sepes,
Et portat lectas securus circitor uvas,
Incipe falce nemus vivasque recidere frondes.
Nunc opus est teneras summatim stringere virgas,
Nunc hiemi servare comas, dum permanet humor,
Dum viret, et tremulas non excutit Africus umbras.
Has tibi conveniet tepidis foenilibus olim
Promere, cum pecudes extremus clauserit annus.
Hac tibi nitendum est: labor hic in tempore noster,
Gnavaque sedulitas redit et pastoria virtus.
Nec pigeat ramos siccis miscere recentes,
Et succos adhibere novos, ne torrida nimbis
Instet hiems, nimioque gelu nivibusque coactis
Incurvare vetet nemus et constringere frondes.
Tu tamen aut leves hederas aut molle salictum
Valle premes media: sitis est pensanda tuorum,
Canthe, gregum viridante cibo: nihil aridus illis,
Ingenti positus quamvis strue, prosit acervus,
Virgea si desunt liquido turgentia succo,
Et quibus est aliquid plenae vitale medullae. L4[I]
Praecipue gelidum stipula cum fronde caduca
Sterne solum, ne forte rigor penetrabile corpus
Urat, et interno vastet pecuaria morbo.
Plura quidem meminisse velim, nam plura supersunt:
Sed iam sera dies cadit, et iam sole fugato
Frigidus aestivas impellit Noctifer horas.

Serus ades, **Lycida**: modo Nyctilus et puer Alcon A. 6
Certavere sub his alterno carmine ramis,
Iudice me, sed non sine pignore. Nyctilus haedos
Iuncta matre dedit: catulum dedit ille leaenae,
Iuravitque genus: sed sustulit omnia victor.
Nyctilon ut cantu rudis exsuperaverit Alcon, L.
Astile, credibile est, si vincat acanthida cornix,
Vocalem superet si dirus aedona bubo.
Non potiar Petale, qua nunc ego maceror una, A.
Si magis aut docili calamorum Nyctilus arte,
Aut cantu magis est, quam vultu, proximus illi.
Iam non decipior; te iudice pallidus alter L.
Venit, et hirsuta spinosior histrice barba;
Candidus alter erat, levique decentior ovo,
Et ridens oculis crinemque simillimus auro, Calp.
Qui posset dici, si non cantaret, Apollo. Eclogues
O Lycida, si quis tibi carminis usus inesset, A.
Tu quoque laudatum posses Alcona probare.

L. Vis igitur, quoniam nec nobis, improbe, par es,
Ipse tuos iudex calamos committere nostris?
Vis conferre manus? veniat licet arbiter Alcon.
A. Vincere tu quemquam? vel te certamine quisquam
Dignetur, qui vix stillantes, aride, voces
Rumpis et expellis male singultantia verba?
L. Fingas plura licet: nec enim potes, improbe, vera
Exprobrare mihi, sicut tibi multa Lycotas.
◆ Sed quid opus vana consumere tempora lite?
Ecce venit **Mnasyllus**: erit, nisi forte recusas,
Arbiter inflatis non credulus, improbe, verbis.
A. Malueram, fateor, vel praedamnatus abire,
Quam tibi certanti partem committere vocis.
Ne tamen hoc impune feras: en aspicis illum,
Candida qui medius cubat inter lilia cervum?
Quamvis hunc Petale mea diligat, accipe victor.
Scit frenos et ferre iugum, sequiturque vocantem
Credulus, et mensae non improba porrigit ora.
Aspicis, ut fruticat late caput, utque sub ipsis
Cornibus et tereti pendent redimicula collo?
Aspicis, ut niveo frons irretita capistro
Lucet, et a dorso, quae totam circuit alvum,
Alternat vitreas lateralis cingula bullas?
Cornua subtiles ramosaque tempora molles
Implicuere rosae, rutiloque monilia torque
L4[O] Extrema cervice natant, ubi pendulus apri
Dens sedet, et nivea distinguit pectora luna.
Hunc ego, qualemcunque vides, Mnasylle, paciscor
Pendere, dum sciat hic se non sine pignore vinci.
L. Terreri, Mnasylle, suo me munere credit:
Aspice, quam timeam. Genus est, ut scitis, equarum
Non vulgare mihi, quarum de sanguine ponam
Velocem Petason, qui gramina matre relicta
Nunc primum teneris libavit dentibus. Illi
Terga sedent, micat acre caput, sine pondere cervix,
Pes levis, adductum latus, excelsissima frons est,
Et tornata brevi substringitur ungula cornu,
Ungula, qua viridi sic exsultavit in arvo,
Tangeret ut fragiles, sed non curvaret, aristas:
Hunc dare, si vincar, silvestria numina iuro.
M. Et vacat, et vestros cantus audire iuvabit.
Iudice me sane contendite, si libet: istic
Protinus, ecce, torum fecere sub ilice Musae.
A. Sed ne vicini nobis sonus obstrepat amnis,
Gramina linquamus ripamque volubilis undae.
Namque sub exeso raucum mihi pumice lymphae
Respondent, et obest arguti glarea rivi.
L. Si placet, antra magis vicinaque saxa petamus,
Saxa, quibus viridis stillanti vellere muscus
Dependet, scopulisque cavum sinuantibus arcum

7 (7C) Imminet exesa veluti testudine concha.
Venimus, et tacito sonitum mutabimus antro, M.
Seu residere libet, dabit, ecce, sedilia tophus,
Ponere seu cubitum, melior viret herba tapetis.
Nunc mihi seposita reddantur carmina lite,
Nam vicibus teneros malim cantetis amores:
Astile, tu Petalen, Lycida, tu Phyllida lauda.
Tu modo nos illis iam nunc, Mnasylle, precamur, L.
Auribus excipias, quibus hunc et Acanthida nuper
Diceris in silva iudex audisse Thalea.
Non equidem possum, cum provocet iste, tacere. A.
Rumpor enim merito: nihil hic, nisi iurgia, quaerit.
Audiat aut dicat, quoniam cupit; hoc mihi certe
Dulce satis fuerit, Lycidam spectare trementem,
Dum te stante palam sua crimina pallidus audit.
Me, puto, vicinus Stimicon, me proximus Aegon L.
Hos inter frutices tacite risere volentem
Oscula cum tenero simulare virilia Mopso.
Fortior o utinam nondum Mnasyllus adesset: A.
Efficerem, ne te quisquam tibi turpior esset.
Quid furitis? quo vos insania tendere iussit? M.
Si vicibus certare placet — sed non ego vobis
Arbiter: hoc alius possit discernere iudex.
Et venit, ecce, Mycon, venit et vicinus Iollas:
Litibus hi vestris poterunt imponere finem.

Lentus ab urbe venis, **Corydon**; vicesima certe L. 7 L3[I]
Nox fuit, ut nostrae cupiunt te cernere silvae,
Ut tua moerentes exspectant iubila tauri.
O piger et duro non mollior axe, **Lycota**, C.
Qui veteres fagos, nova quam spectacula, mavis
Cernere, quae patula iuvenis deus edit arena.
Mirabar, quae tanta foret tibi causa morandi, L.
Cur tua cessaret taciturnis fistula silvis,
Et solus Stimicon caneret pallente corymbo;
Quem sine te moesti tenero donavimus haedo.
Nam dum lentus abes, lustravit ovilia Thyrsis,
Iussit et arguta iuvenes certare cicuta.
Scilicet invictus Stimicon et praemia dives C.
Auferat, accepto non solum gaudeat haedo,
Verum tota ferat, quae lustrat ovilia Thyrsis:
Non tamen aequabit mea gaudia, nec mihi, si quis
Omnia Lucanae donet pecuaria silvae,
Grata magis fuerint, quam quae spectamus in urbe.
Dic age dic, Corydon, nec nostras invidus aures L.
Despice: non aliter certe mihi dulce loquere,
Quam cantare soles, quoties ad sacra vocantur
Aut fecunda Pales aut pastoralis Apollo.
Vidimus in coelum trabibus spectacula textis C.
Surgere, Tarpeium prope despectantia culmen,
Immensosque gradus, et clivos lene iacentes.

Venimus ad sedes, ubi pulla sordida veste
Calp. Inter femineas spectabat turba cathedras.
Eclogues Nam quaecumque patent sub aperto libera coelo,
Aut eques aut nivei loca densavere tribuni.
Qualiter haec patulum concedit vallis in orbem,
Et sinuata latus, resupinis undique silvis,
Inter continuos curvatur concava montes:
Sic ibi planitiem curvae sinus ambit arenae,
Et geminis medium se molibus alligat ovum.
Quid tibi nunc referam, quae vix suffecimus ipsi
Per partes spectare suas? sic undique fulgor
Percussit: stabam defixus et ore patenti,
Cunctaque mirabar, necdum bona singula noram.
Tum mihi, tum senior lateri qui forte sinistro
Iunctus erat, Quid te stupefactum, rustice, dixit,
Ad tantas miraris opes? qui, nescius auri,
Sordida tecta, casas, et sola mapalia nosti.
En ego tam tremulus, tam vertice canus, et ista
Factus in urbe senex, stupeo tamen omnia: certe
Vilia sunt nobis, quaecumque prioribus annis
Vidimus, et sordet, quidquid spectavimus olim.
Balteus en gemmis, en illita porticus auro
Certatim radiant; nec non, ubi finis arenae
Proxima marmoreo praebet spectacula muro,
Sternitur adiunctis ebur admirabile truncis,
L3[O] Et coit in rotulum, tereti qui lubricus axe
Impositos subita vertigine falleret ungues,
Excuteretque feras. Auro quoque torta refulgent
Retia, quae totis in arenam dentibus exstant,
Dentibus aequatis; et erat, mihi crede, Lycota,
Si qua fides, nostro dens longior omnis aratro.
Ordine quid referam? vidi genus omne ferarum,
Hic niveos lepores, et non sine cornibus apros,
Hic raram silvis etiam, quibus editur, Alcen.
Vidimus et tauros, quibus aut cervice levata
Deformis scapulis torus eminet, aut quibus hirtae
Iactantur per colla iubae, quibus aspera mento
Barba iacet, tremulisque rigent palearia setis.
Non solum nobis silvestria cernere monstra
Contigit: aequoreos ego cum certantibus ursis
Spectavi vitulos, et equorum nomine dictum,
Sed deforme pecus, quod in illo nascitur amni,
Qui sata riparum vernantibus irrigat undis.
Ah trepidi quoties nos discedentis arenae
Vidimus in partes, ruptaque voragine terrae
Emersisse feras; et ab isdem saepe cavernis
Aurea cum croceo creverunt arbuta nimbo.
L. O felix Corydon, quem non tremebunda senectus
Impedit, o felix, quod in haec tibi saecula primos,
Indulgente deo, demittere contigit annos.
Nunc tibi si propius venerandum cernere numen
Sors dedit, et praesens vultumque habitumque notasti,
Dic age dic, Corydon, quae sit mihi forma deorum.
C. O utinam nobis non rustica vestis inesset!
Vidissem propius mea numina: sed mihi sordes,
Pullaque paupertas, et adunco fibula morsu
Obfuerunt; utcunque tamen conspeximus ipsum
Longius, ac, nisi me visus decepit, in uno
Et Martis vultus et Apollinis esse putavi.

1

C. Nondum solis equos declivis mitigat aestas,
Quamvis et madidis incumbant praela racemis,
Et spument rauco ferventia musta susurro.
Cernis ut, ecce! pater quas tradidit, **Ornite**, vaccae
Molliter hirsuta latus explicuere genista?
Nos quoque vicinis cur non succedimus umbris?
Torrida cur solo defendimus ora galero?
O. Hoc potius, frater **Corydon**, nemus, antra petamus
Ista patris Fauni, graciles ubi pinea denset
Silva comas, rapidoque caput levat obvia soli,
Bullantes ubi fagus aquas radice sub ipsa
Protegit, et ramis errantibus implicat umbras.
C. Quo me cumque vocas, sequar, Ornite; nam mea Leuce,
Dum negat amplexus nocturnaque gaudia, nobis
Pervia cornigeri fecit sacraria Fauni.
O. Prome igitur calamos, et, si qua recondita servas:
L2[I] Nec tibi defuerit mea fistula, quam mihi nuper
Matura docilis compegit arundine Lygdon.
Et iam captatae pariter successimus umbrae.
Sed quaenam sacra descripta est pagina fago,
Quam modo nescio quis properanti falce notavit?
Aspicis, ut virides etiam nunc littera rimas
Servet, et arenti nondum se laxet hiatu?
C. Ornite, fer propius tua lumina: tu potes alto
Cortice descriptos citius percurrere versus,
Nam tibi longa satis pater internodia largus,
Procerumque dedit mater non invida corpus.
O. Non pastor, non haec triviali more viator,
Sed deus ipse canit: nihil armentale resultant,
Nec montana sacros distinguunt iubila versus.
C. Mira refers: sed rumpe moras, oculoque sequaci
Quam primum nobis divinum perlege carmen.
O. Qui iuga, qui silvas tueor, satus aethere, Faunus
Haec populis ventura cano: iuvat arbore sacra
Laeta patefactis incidere carmina fatis.
Vos o praecipue nemorum gaudete coloni,
Vos populi gaudete mei: licet omne vagetur
Securo custode pecus, nocturnaque pastor
Claudere fraxinea nolit praesepia crate.
Non tamen insidias praedator ovilibus ullas
Afferet, aut laxis abiget iumenta capistris.
Aurea secura cum pace renascitur aetas,